

Laidiens: 28.04.2000., Nr. 151/153

Ministru kabineta noteikumi Nr. 159

Rīgā 2000.gada 25.aprīlī (prot. Nr. 19, 17.§)

Noteikumi par individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu darbā

Izdoti saskaņā ar likuma "Par darba aizsardzību" 16.pantu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka minimālās prasības, kas jāievēro, lietojot darbā individuālos aizsardzības līdzekļus — izstrādājumus, ierīces, iekārtas un sistēmas, kuras darbinieks valkā vai citādi lieto, lai aizsargātu savu drošību un veselību pret viena vai vairāku darba vides risku iedarbību (turpmāk — aizsardzības līdzekļi).

2. Šie noteikumi neattiecas uz:

- 2.1. darba apģērbiem vai formas tērpiem, kas nav paredzēti darbinieka drošības vai veselības aizsardzības garantēšanai;
- 2.2. aizsardzības līdzekļiem, ko lieto avāriju likvidešanas un glābšanas dienesti vai neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesti;
- 2.3. aizsardzības līdzekļiem, ko valkā vai lieto militārā dienesta, policijas vai cita sabiedriskās kārtības uzturēšanas dienesta amatpersonas;
- 2.4. aizsardzības līdzekļiem, ko lieto tikai glābšanai uz kuģiem un lidmašīnās;
- 2.5. aizsardzības līdzekļiem, ko lieto autotransportā;
- 2.6. aizsardzības līdzekļiem — sporta piederumiem, ko lieto, nodarbojoties ar sportu, un kas aizsargā cilvēkus no traumām;
- 2.7. aizsardzības līdzekļiem, ko lieto paš aizsardzībai vai uzbrucēja iebiedēšanai;
- 2.8. pārnēsājamām mērīšanas ierīcēm, kas paredzētas atsevišķu darba vides risku vai traucējumu atklāšanai un informēšanai par tiem.
3. Aizsardzības līdzekļus (1.pielikums) lieto, ja no darba vides riska iedarbības nav iespējams izvairīties vai to nav iespējams mazināt, lietojot kolektīvos aizsardzības līdzekļus (aizsardzības līdzekļus, kas domāti vairāk nekā viena darbinieka drošības un veselības aizsardzībai) vai ieviešot nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus.
4. Atļauts lietot tikai tādus aizsardzības līdzekļus, kuri projektēti un izgatavoti atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
5. Aizsardzības līdzeklim jāatbilst:
 - 5.1. attiecīgajam darba vides riskam; aizsardzības līdzeklis nedrīkst izraisīt vēl lielāku risku;
 - 5.2. apstākļiem darba vietā;
 - 5.3. ergonomikas prasībām un darbinieka veselības stāvoklim;
 - 5.4. darbinieka auguma īpatnībām (ja nepieciešams, aizsardzības līdzekli attiecīgi pielāgo).
6. Aizsardzības līdzekļa lietošanas ilgumu nosaka, ņemot vērā darba vides risku, to, cik bieži un ilgi darbinieks tiek pakļauts riskam, darba vietas raksturojumu un aizsardzības līdzekļa efektivitāti.
7. Darba devējs bez maksas nodrošina darbiniekus ar aizsardzības līdzekļiem, veic pasākumus, kas nodrošina aizsardzības līdzekļu uzturēšanu darba kārtībā un atbilstību higiēnas prasībām saskaņā ar ražotāja instrukcijām (piemēram, aizsardzības līdzekļu uzglabāšanu, pārbaudi, tīrīšanu, dezinfekciju, remontu).
8. Aizsardzības līdzekļus lieto tikai ražotāja instrukcijās paredzētajiem mērķiem atbilstoši instrukcijās noteiktajām drošības prasībām. Darba devējs nodrošina, lai instrukcijas ir darbiniekiem saprotamas.
9. Aizsardzības līdzekļa pārbaudi pirms lietošanas, tā apkopi, tīrīšanu, dezinfekciju un remontu saskaņā ar aizsardzības līdzekļa ražotāja pievienoto instrukciju veic attiecīgi apmācīti darbinieki.
10. Aizsardzības līdzekļus uzglabā tā, lai nepieļautu to mehāniskus vai bioloģiskus bojājumus, kā arī ķīmiski aktīvu vai citādi bīstamu, vai kaitīgu vielu, gaismas, temperatūras vai mitruma kaitīgu iedarbību.
11. Ja ir vairāk nekā viens darba vides risks un darbiniekam vienlaikus jālieto vairāk nekā viens aizsardzības līdzeklis, minētajiem aizsardzības līdzekļiem jābūt savstarpēji savietojamiem un jānodrošina darbinieka aizsardzība pret visu attiecīgo risku iedarbību.
12. Aizsardzības līdzekļi ir paredzēti darbinieku individuālai lietošanai. Ja vienu un to pašu aizsardzības līdzekli pārmaiņus lieto vairāki darbinieki, jāveic atbilstoši pasākumi, lai netiktu ietekmēta lietotāju veselība un nerastos higiēnas problēmas.
13. Par šo noteikumu ievērošanu ir atbildīgs darba devējs.
14. Šo noteikumu ievērošanu kontrolē Valsts darba inspekcija.

II. Darba vides risku un aizsardzības līdzekļu novērtējums

15. Darba devējs pirms attiecīgo darbu uzsākšanas nosaka darba vides riskus, kuru novēršanai lietojami aizsardzības līdzekļi, un aizpilda šo noteikumu 2.pielikumā norādīto veidlapu. Ja mainās kāds no darba vides riskiem, atzīmes veidlapā papildina.

16. Atbilstoši noteiktajiem darba vides riskiem darba devējs izveido un regulāri papildina darbu veidu un tiem atbilstošo aizsardzības līdzekļu sarakstu saskaņā ar šo noteikumu 1. un 3.pielikumu.

17. Darba devējs nodrošina darbiniekus ar aizsardzības līdzekļiem arī tad, ja darba veids vai aizsardzības līdzeklis nav norādīts šo noteikumu 1. un 3.pielikumā, bet aizsardzības līdzekļi ir nepieciešami darbinieku drošībai un veselības aizsardzībai, jo pastāv attiecīgs darba vides risks, kura iedarbības novēršanai lietojami aizsardzības līdzekļi.

18. Pirms aizsardzības līdzekļa lietošanas uzsākšanas darba devējs novērtē, vai izraudzītais aizsardzības līdzeklis atbilst šo noteikumu 5. un 11.punktā noteiktajām prasībām un Ministru kabineta noteikumiem par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

19. Novērtējumā darba devējs:

19.1. nosaka, vai darba vides risku nevar novērst ar citiem līdzekļiem un pasākumiem;

19.2. nosaka aizsardzības līdzekļa raksturlielumus, kādiem tam jāatbilst, lai nodrošinātu efektīvu aizsardzību pret attiecīgo darba vides risku, ņemot vērā to risku, kuru aizsardzības līdzeklis var radīt pats;

19.3. salīdzina konkrētā aizsardzības līdzekļa raksturlielumus un šo noteikumu 19.2.apakšpunktā minētos raksturlielumus.

20. Ja mainās darba vides risks vai tiek mainīts kāds no aizsardzības līdzekļiem vai kāda no to sastāvdaļām, darba devējs pārskata aizsardzības līdzekļu novērtējumu.

III. Konsultācijas, informēšana un darbinieku līdzdalība

21. Darba devējam ir šādi pienākumi: :

21.1. informēt darbiniekus par darba vides risku, arī par riskiem, pret kuriem viņus aizsargā aizsardzības līdzeklis;

21.2. informēt darbiniekus un viņu pārstāvjus par visiem darba drošības un veselības aizsardzības pasākumiem, kas veicami, lietojot darbā aizsardzības līdzekļus;

21.3. nodrošināt, lai informācija par aizsardzības līdzekļiem darbiniekiem būtu pieejama un saprotama;

21.4. organizēt darbinieku apmācību aizsardzības līdzekļu lietošanā (arī praktisko apmācību).

22. Darbiniekiem un viņu pārstāvjiem ir šādas tiesības:

22.1. piedalīties jautājumu apspriešanā par darbinieku drošību un veselības aizsardzību, lietojot aizsardzības līdzekļus (arī aizsardzības līdzekļu novērtēšanā un izvēlē);

22.2. izteikt priekšlikumus par darba devēja izveidoto darba veidu un tiem atbilstošo aizsardzības līdzekļu sarakstu un aizsardzības līdzekļu novērtējumu un izvēli, kā arī par nepieciešamajiem pasākumiem darbinieku drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai.

IV. Noslēguma jautājums

23. Noteikumi stājas spēkā ar 2001.gada 1.janvāri.

Ministru prezidents A.Šķēle

Labklājības ministrs R.Jurdžs

1.pielikums
Ministru kabineta
2000.gada 25.apriļa
noteikumiem Nr. 159

Individuālie aizsardzības līdzekļi

1. Galvas aizsardzībai:

1.1. aizsargķiveres galvaskausa aizsardzībai;

1.2. galvas virsmas aizsardzības līdzekļi (cepures, kapuces, tiklīņi matiem ar acu aizsargu vai bez tā);

1.3. galvas aizsargsegas (cepures, kapuces, ūdensnecaurīdīgas aizsargcepures no auduma, gumijota auduma).

2. Dzirdes aizsardzībai:

2.1. ausu ieliktni;

2.2. austiņas;

2.3. akustiskās ķiveres;

2.4. austiņas, kas tiek piestiprinātas pie rūpnieciskajām aizsargķiverēm vai ir kādas ķiveres daļa;

2.5. ausu aizsargi ar zemfrekvences uztvērēju;

2.6. ausu aizsargi ar sakaru ierīcēm.

3. Sejas un acu aizsardzībai:

3.1. brilles;

3.2. aizsargbrilles;

3.3. rentgena, lāzera, ultravioletā un infrasarkanā starojuma un redzamās gaismas aizsargbrilles;

3.4. sejas aizsegi;

3.5. sejas aizsegi metināšanai (rokas maskas, ap galvu stiprināmas maskas vai maskas, kas piestiprināmas pie ķiverēm).

4. Elpošanas un parenterālo ceļu aizsardzībai:

4.1. putekļu, gāzu, radioaktīvo putekļu filtri kopā ar masku;

4.2. izolējošās ierīces ar gaisa piegādi;

4.3. respiratora tipa ierīces, arī noņemamas metināšanas maskas;

4.4. nīršanas ierīces;

4.5. ūdenslīdzēju tērpi.

5. Roku aizsardzībai:

5.1. cimdi:

5.1.1. dūraiņi;

5.1.2. bezpirkstu cimdi;

5.1.3. dielektriskie cimdi;

5.1.4. aizsargcimdi pret mehānisku iedarbību (aizsardzībai pret durtām, grieztām brūcēm, vibrāciju), ķīmisku iedarbību, jonizējošu radiāciju un radioaktīvo piesārņojumu, karstumu un cita veida iedarbību;

5.2. pirkstu aizsargi (uzpirksteņi);

5.3. uzroči;

5.4. plaukstu locītavu aizsargi smagiem darbiem.

6. Kāju un pēdu aizsardzībai:

6.1. apavi:

6.1.1. zemi apavi, zābaki līdz potītēm, stulmzābaki, aizsargzābaki;

6.1.2. ātri piesienami vai pieāķējami apavi;

6.1.3. apavi ar papildu aizsardzību pirkstgaliem;

6.1.4. apavi un virsapavi ar karstumizturīgu zoli;

6.1.5. karstumizturīgas kurpes, zābaki un virszābaki;

6.1.6. termiskās kurpes, zābaki un virszābaki;

6.1.7. vibrāciju slāpējošas kurpes, zābaki un virszābaki;

6.1.8. antistatiskas kurpes, zābaki un virszābaki;

6.1.9. elektroizolējošas kurpes, zābaki un virszābaki;

6.1.10. aizsargapavi pret ķīmisku iedarbību;

6.1.11. aizsargzābaki darbam ar lentzāģi;

6.1.12. koka tupeles;

6.1.13. dielektriskie apavi;

6.2. ceļu aizsargi;

6.3. kāju aizsargi darbam ar lentzāģi;

6.4. izņemami pēdas pacēluma aizsargi;

6.5. getras;

6.6. noņemamas pazoles (karstumizturīgas, dūrienizturīgas, sviedru izturīgas);

6.7. noņemamas rādzes staigāšanai pa ledu, sniegu, slidenām grīdām.

7. Ādas aizsardzībai:

7.1. aizsargkrēmi;

7.2. aizsargziedes.

8. Ķermeņa daļu un vēdera aizsardzībai:

8.1. aizsargvestes, žaketes, priekšauti aizsardzībai no kustīgām mašīnu daļām (griežot, urbnot, frēzējot, kausējot metālus);

8.2. aizsargvestes, žaketes, uzsvārci (virsvalki, apmetņi), priekšauti aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem;

8.3. siltas vestes;

8.4. glābšanas vestes;

8.5. priekšauti aizsardzībai pret rentģena starojumu;

8.6. aizsargpriekšauti darbam ar rokas nažiem;

8.7. jostas.

9. Aizsardzībai pret kritieniem:

9.1. pretkritienu un kritiena enerģiju amortizējošs aprīkojums (pilns komplekts ar nepieciešamajiem piederumiem);

9.2. ķermeni noturošas ierīces (drošības siksnas).

10. Aizsargapģērbs (divdaļīgs un kombinezoni):

10.1. aizsardzībai pret mehāniskām traumām (urbjot, griežot, frēzējot);

10.2. darbam ar lentzāģi;

10.3. aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem;

10.4. aizsardzībai pret kausētiem metāliem un infrasarkanā starojuma;

10.5. aizsardzībai pret elektromagnētisko starojumu;

10.6. karstumizturīgs aizsargapģērbs;

10.7. termiskais aizsargapģērbs;

10.8. aizsardzībai pret radioaktīvām vielām;

10.9. aizsardzībai pret putekļiem;

10.10. gāzu necaurlaidīgs aizsargapģērbs;

10.11. fluorescējošais vai atstarojošais aizsargapģērbs vai piederumi;

10.12. aizsargapmetnis.

Labklājības ministrs R.Jurdžs

2.pielikums

Ministru kabineta

2000.gada 25.aprīļa

noteikumiem Nr. 159

Darba vides riski, kuru novēršanai lietojami aizsardzības līdzekļi

	Darba vides risks																	
	fizikālais						ķīmiskais						bioloģiskais					
	mehāniskais			termiskais			starojums			aerosoli			šķidrumi			gāzes		
	kritieni no augstuma	cirtieni, triecieni	dūrieni, sotēriumi	vibrācija	puslīdzsvara pakārtība	karstums	aukstums	elektrība	nejonizējošs	jonizējošs	troksnis	putekļi, sporas	dūmi	līdri	ķīmiskā viela	šķīdumi	baktērijas	kaitīgās virsmai
Galvaskauss																		
Ausis																		
Acis																		
Elpošanas un parenterālie ceļi																		
Seja																		
Galva																		
Plaukstas																		
Rokas																		
Pēdas																		
Kājas																		
Āda																		
Ķermeņa daļas un vēders																		
Ķermenis																		

200__gada__

Sastādīja _____
(amats, paraksts un tā atšifrējums)

Darba devējs _____
(paraksts un tā atšifrējums)

Labklājības ministrs R.Jurdžs

3.pielikums

Ministru kabineta

2000.gada 25.aprīļa

noteikumiem Nr. 159

Darbi, kuros lietojami atbilstoši individuālie aizsardzības līdzekļi

1. Galvas aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi: :